

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96

E – mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаментам (управлінням)
освіти і науки обласних,
Київської міської
державних адміністрацій,
Інститутам післядипломної
педагогічної освіти,
керівникам закладів освіти

Шановні колеги!

Щодо методичних рекомендацій
для експериментальних закладів освіти

Міністерство освіти і науки надсилає для практичного використання методичні рекомендації для вчителів-учасників всеукраїнського експерименту за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти» щодо викладання навчальних предметів у 2 класі закладах освіти у 2018/2019 навчальному році.

Просимо довести їх до відома керівників закладів освіти та вчителів.

Заступник Міністра

П. К. Хобзей

Лотоцька, 4814768
Пархоменко, 2482070
Лінник, 4814761

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/9-565 від 18.09.2018

Додаток
до листа Міністерства
освіти і науки України
від 18.09.2018 р. № 1/9-565

Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 2-х класах експериментальних закладів освіти

У 2018/2019 навчальному році в 2-х класах експериментальних закладів освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2017 № 1028 «Про проведення всеукраїнського експерименту на базі загальноосвітніх навчальних закладів») освітній процес здійснюватиметься в рамках дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня з теми «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти».

Організація освітнього процесу у 2 класі передбачає обов'язкове дотримання наступності у впровадженні інноваційних форм і методів взаємодії учнів, учителів, батьків, започаткованих у 1 класі (лист Міністерства освіти і науки від 23.08.2017 № 1/9-450). Із цією метою вчителю пропонуються навчальні програми на навчальний рік, що конкретизують навчальний зміст та розподіл конкретних очікуваних результатів навчання. Програми з предметів/інтегрованих курсів структуровано за змістовими лініями або темами, які є орієнтовними та можуть бути частково або повністю змінені. На основі модельних програм педагогом може бути розроблено навчальні програми та створено календарно-тематичне планування.

Модельні навчальні програми мають таку структуру:

- тема або назва змістовної лінії;
- короткий опис;
- проблемні питання;
- опис діяльності;
- очікувані результати;
- інструмент оцінювання.

Інтеграція змісту та видів діяльності різних освітніх галузей відбувається навколо тем та проблемних питань природничого та соціокультурного змісту. Математичні та мовні уміння при цьому відіграють інструментальну роль та виступають засобами вирішення проблемних питань/ситуацій, пізнання світу, фіксації результатів досліджень. У модельних навчальних програмах з української та іноземної мов, математики, мистецтва, фізичної культури окреслюється поступовий розвиток умінь (тобто шлях досягнення очікуваних результатів навчання) у межах кожної змістової лінії.

Українська мова, як і у 1-му класі, вивчається інтегровано: 5 годин на тиждень як окремий предмет, що інтегрує в собі українську мову та

літературне читання, 2 години на тиждень – в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Освітня галузь «Мовно-літературна» реалізується у навчальних предметах «Українська мова», «Іноземна мова» та інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Вивчення української мови у 2 класі передбачає часовий розподіл програмового матеріалу між предметом «Українська мова» та інтегрованим курсом «Я досліджую світ» (мовно-літературна галузь), відповідно до якого 5 годин на тиждень використовується на вивчення української мови як окремого предмета, 2 години української мови на тиждень включені до інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (мовно-літературна галузь). У Класному журналі українська мова фіксується і як окремий навчальний предмет, на який окремо виділяються сторінки «Українська мова», і як частина інтегрованого курсу, на яку також виділяються окремі сторінки «Українська мова» в інтегрованому курсі (мовно-літературна галузь).

У навчальних планах закладу загальної середньої освіти пропонуємо розподілити навчальні години таким чином: українська мова – 5 годин, українська мова в інтегрованому курсі – 2 години, інтегрований курс «Я досліджую світ» – 5 годин.

Акцентуємо увагу на тому, що відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128) при вивченні української мови (5 годин на тиждень, що виділені на вивчення української мови як окремого предмета і 2 години на тиждень, що включені до інтегрованого курсу (мовно-літературна галузь), **всього 7 годин на тиждень**) клас може ділитися на групи за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27). У разі поділу класу на групи при вивченні української мови у Класному журналі на запис уроків української мови як окремого предмета і української мови в інтегрованому курсі відводяться окремі сторінки для кожної групи.

Математика вивчається як окремий предмет (3 години на тиждень) та у складі інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (1 година на тиждень).

Основний зміст та очікувані результати вивчення математичної та мовно-літературної освітніх галузей представлено в окремих навчальних програмах, які структуровано за змістовими лініями. Деякі конкретні очікувані результати, які досягаються у процесі інтегрованих видів діяльності, представлено у програмі інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Зміст модельної програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для 2-го класу передбачає вивчення 9-ти тем. Для забезпечення послідовності та наступності у навчанні учнів, під час визначення тем для 2-го класу було згруповано та укрупнено теми, що вивчалися у 1-му класі. Наприклад, теми, що вивчали учні 1 класу: «Я школяр/школярка», «Наш клас», «Мої друзі», «Осінь мозаїка», «Моє доквілля», - у другому класі будуть розглянуті через призму змін, які сталися за рік (тема «Зміни»). Теми 1-го класу «Я мандрівник», «Ми дослідники», «Мої улюблені книжки», «Вода» – згруповані в тему «Способи пізнання» тощо.

Терміни до кожної теми визначені з урахуванням конкретних очікуваних результатів, які охоплює кожна з них, утім тривалість може бути змінена вчителем з огляду на конкретні умови навчання та інтереси учнів. На вивчення однієї теми у 2-му класі відводиться не тиждень, а від 3 до 7 тижнів, у межах яких учитель може сам розподіляти навчальний час на кожне проблемне питання. Наприкінці кожної теми передбачено час на рефлексію та оцінювання компетентностей та навчальних результатів учнів. Тривалість тематичного циклу визначено з урахуванням 20% резервного часу.

Тривалість вивчення тем за модельною програмою інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

1	Зміни	3 вересня – 28 вересня
2	Способи пізнання	1 жовтня – 19 жовтня
3	Територія	22 жовтня – 23 листопада
4	Спільнота	26 листопада – 25 січня
5	Вартість і цінність	28 січня- 15 лютого
6	Хочу – можу – треба	18 лютого-8 березня
7	Ідеї – винаходи – відкриття	11 березня – 5 квітня
8	Рух і час	8 квітня – 26 квітня
9	Все пов'язано з усім	29 квітня – 24 травня

До кожної з тем пропонується орієнтовний перелік проблемних питань, які структурують навчальний зміст. Проблемні питання у 2-му класі передбачають осмислення набутих раніше знань та умінь на вищому рівні узагальнення.

Наприклад, до теми «Зміни» запропоновано такі запитання:

- Як визначити, що відбулася зміна?
- Які зміни відбулися зі мною протягом року?
- Які зміни відбулися у моєму класі?
- Що змінилося, а що не змінилося у школі протягом року?
- Що б я хотів змінити у своєму класі/школі?
- Які причини змін у природі восени?
- Чи можливе життя без змін?
- Які зміни залежать від мене, а які не залежать?

Ці питання групуються відповідно до 4-х складових, які повторюються у кожній темі та забезпечують системність навчання: 1) пізнання себе; 2) пізнання соціуму; 3) пізнання природи; 4) виведення нового знання, рефлексія.

Така наступність тем та структура їх змісту дозволить сформувати в учнів на кінець другого класу компетентності та наскрізні уміння, які передбачені новим Державним стандартом початкової освіти.

Освітньою програмою у 2 класі передбачений інтегрований курс «Я досліджую світ», який включає зміст семи освітніх галузей, у тому числі й інформатичної.

Заняття з інформатики може проводити як учитель початкових класів (класовод), так і (за письмовою згодою вчителя початкових класів) учитель інформатики. За такої ситуації у навчальному плані закладу загальної середньої освіти перелік навчальних предметів містить назву «Інформатика (у курсі «Я досліджую світ»); у розкладі уроків визначається час заняття «Інформатика (у курсі «Я досліджую світ»». У Класному журналі на цей предмет відводиться окрема сторінка з назвою, яка відповідає назві предмета у навчальному плані.

Якщо поділу класу на групи не передбачено, окрема сторінка на навчальні предмети не відводиться.

Щодо оцінювання у 2 класі

У 2 класі оцінювання результатів навчання та особистих досягнень учнів має формувальний характер, здійснюється вербально.

Формувальне оцінювання орієнтує вчителя на спостереження за навчальним поступом кожного учня.

Орієнтирами для здійснення формувального оцінювання є вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначені Державним стандартом початкової освіти до першого циклу навчання (1 – 2 класи) і очікувані результати, зазначені в освітній програмі. При цьому особливості дитини можуть впливати на темп навчання, внаслідок чого вона може досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня.

Формувальному оцінюванню підлягає процес навчання учня, зорієнтований на досягнення визначеного очікуваного результату.

Запропонований зразок свідоцтва досягнень складається з 2 частин: перша частина - характеристика особистих досягнень учнів, заповнюється у жовтні, як проміжний, та у травні як підсумковий звіт, з метою фіксування навчального поступу, у якому оцінюється активність дитини, самостійна робота на уроці, співпраця з іншими учнями тощо.

Друга частина складається з оцінювання предметних компетентностей. Заповнюється тільки у травні.

Для оцінювання учнів пропонується чотирирівнева система: «має значні успіхи», «демонструє помітний прогрес», «досягає результату з допомогою вчителя», «потребує уваги і допомоги».

Учителі, які викладають навчальні предмети у початковій школі дають характеристику предметних компетентностей учня за чотирирівневою системою.

При заповненні свідоцтва досягнень пропонуємо відмічати визначення рівня у довільній формі (графічні знаки).

Батькам або особам, які їх замінюють, видають два екземпляри зразків свідоцтва. Один залишається вдома, інший з підписом та з побажаннями батьків або осіб, які їх замінюють повертається в школу і зберігається в особовій справі.

Проект зразка свідоцтва досягнень за вибором закладу загальної середньої освіти роздруковується у чорно-білому або кольоровому вигляді, у форматі А 4 або у форматі А 5. Вчитель, за бажанням, може додавати особисті або навчальні характеристики на свій розсуд.

На сьогодні, пропонуємо заповнити лише першу частину свідоцтва досягнень. Другу частину буде надіслано додатково.

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

Ім'я та прізвище учня / учениці

_____ навчальний рік

звіт (проміжний) підсумковий

_____ клас

Характеристика особистих досягнень	має значні успіхи	демонструє помітний прогрес	досягає результату з допомогою вчителя	ще потребує уваги і допомоги
Виявляє інтерес до навчання				
Активно працює на уроці				
Ставить запитання про нове, незрозуміле				
Виявляє старанність у навчанні				
Працює зосереджено				
Виявляє самостійність у роботі				
Доброзичливо ставиться до оточуючих				
Співпрацює з іншими дітьми				
Вирішує конфлікти мирним шляхом				
Знаходить успішні шляхи вирішення проблем				
Дотримується правил поведінки під час уроку, гри, відпочинку				
Бере відповідальність за свої дії				

Рекомендації вчителя, що стосуються освітнього процесу,

Пропущених днів _____

Підпис вчителя _____

Побажання батьків або осіб, які їх замінюють щодо освітнього процесу

Підпис батьків або осіб, які їх замінюють _____

Керівник закладу освіти _____

(прізвище та ініціали)

_____ (підпис, печатка (за наявності))

Заступник директора-
начальник відділу

Н. В. Бескова

Лотоцька, 4814768
Пархоменко, 2482070
Лінник, 4814761